

Mariæ bebudelses dag: 1 Mos 18,1-15

10	¹ HERREN viste sig så for Abraham ved egetræerne i Mamre.
3	Mens han sad i teltåbningen
4	på den varmeste tid af dagen,
2	² så han op,
2	og se bare,
3	der stod tre mænd i nærheden af ham,
2	og da han så dem,
2	løb han
4	dem i møde
3	fra teltåbningen,
2	bøjede sig til jorden
2	³ og sagde:
4	»Vor herre,
5	hvis jeg i dine øjne er værdig til det,
6	så gå ikke forbi din ydmyge tjener!
7	⁴ Lad der blive hentet lidt vand
10	så I kan vaske jeres fødder
10	og hvile jer ved træet.
9	⁵ Så finder jeg noget brød,
10	som I kan styrke jer på.
8	Bagefter kan I gå videre,
9	når I nu alligevel er kommet forbi hos jeres ydmyge tjener.«
3	De svarede:
4	»Gør
5	som du har sagt!«
1	⁶ Abraham skyndte sig ind i teltet til Sara
3	og sagde:
4	»Skynd dig at tage
5	tre efa ^o fint mel! Ælt en dej
6	og bag nogle fladbrød!«
2	⁷ Men selv løb Abraham ud til kvæget,
3	tog en fin og god tyrekalv
4	og gav den til karlen
4	som skyndte sig
5	at tilberede den.

3	⁸ Så tog han kvark, mælk og den tyrekalv
4	han havde fået tilberedt,
3	og satte det frem til dem.
4	Selv blev han stående hos dem under træet
5	mens de spiste.
5	⁹ Derpå sagde de til ham:
7	»Hvor er Sara, din hustru?«
6	Han svarede:
7	»Se, hun er henne i teltet!«
6	¹⁰ Så sagde han:
8	»Jeg er fast besluttet på at vende tilbage til dig når det bliver forår, og se, da vil Sara have en søn!«
9	Men Sara hørte det fra teltåbningen,
9	som var lige bagved ham.
8	¹¹ Abraham og Sara var gamle,
10	langt oppe i årene,
9	og hun var langt forbi
11	Sin
10	overgangsalder.
8	¹² Sara grinede indvendigt
9	:
11	»Når jeg nu er slidt op,
10	skulle jeg så få lyst til det?
11	Min herre er jo også gammel?«
6	¹³ HERREN sagde til Abraham:
8	»Hvordan kan det være at Sara griner
10	og siger:
11	Skulle jeg virkelig kunne få sønner,
12	gammel som jeg er?
9	¹⁴ Findes der noget som er umuligt for HERREN?
10	På det fastsatte tidspunkt næste forår vender jeg tilbage til dig, og så vil Sara have en søn.«
11	¹⁵ Men Sara benægtede
10	og sagde:
11	»Jeg grinede ikke!«
9	For hun var bange.
8	Men han sagde:
9	»Det er ikke rigtigt!
10	Du grinede!«

Komposition

Teksten oplyser på forhånd, at Herren viste sig ved egetræerne i Mamre (18,1b). Abraham omtales kun med stedordet *ham*, fordi det lige forinden er oplyst, at Abraham nu er meget gammel, allerede har en søn og at han har ladet hele sin husstand omskære som udtryk for hans gudsfrygt (17,24-27).¹ Fortællingen slutter med Herrens ord til Sara i vers 15, og mændene, Herren og Abraham går ned mod Sodoma.

Den første episode handler om, at Abraham tilbyder at beværte tre gæster (18,1a-5). Abrahams hektiske forberedelse af en festmiddag (18,6-8) kulminerer under måltidet med forudsigelsen af den lovede søns fødsel næste forår (18,9-15). Sara griner af den mulighed og rettes af Herren selv.

Boks 1 Afgrænsning af 1 Mos 18,1-15

tøledøttor Tera 11,27a)

- . In Familiens udfordringer (11,27b-30)
- . 1 Abrams får løfterne i landet (11,31-13,18)
- . 2 Abram får sin første søn (14,1-16,16)
- . 3 Lydighed, løftet om sønnen og Lot (17,1-19,38)
  - . . . 1 Omskærelsespagten (17,1-23)
  - . . . 2 Løftet om sønnens fødsel (17,24-18,15)
    - . . . In Efter pagten viser Herren sig (17,24-18,1a)
    - . . . 1 Abraham tager imod tre gæster (18,1b-5)
    - . . . 2 En festmiddag forberedes (18,6-8)
    - . . . 3 Sara griner af løftet om sønnen (18,9-15)
  - . . . 3 Bøn om Lots redning fra Sodoma (18,16-19,29)

Kernen

Abraham er den centrale hovedperson, der styrer handlingen og ham, som Herren taler til (v 13 og 14). De hyppigste ord er stedsangivelser, som beskriver kulissen for den hektiske handling i eller nær ved teltet (v 1-3, 6 og 10), ude ved dyrene (v 7) eller henne ved træet (v 1, 4 og 8). Sara bager (v 6), lytter i smug (v 10b) og bliver til slut selv hovedtema (v 9-10a og 11-15).

Fra begyndelsen af ser vi begivenhederne med Abrahams egne øjne, da ham pludselig opdager tre mænd i nærheden (v 1b-2). Trods varmen

midt på dagen løb han hen til dem og bøjede sig i dyb respekt for at byde dem velkommen. Abraham bruger den mellemstlige høflighedskultur i sin overtalelsesstrategi (v 3-5). Han tiltaler den ene af dem som *Vores herre* og sig selv som *din tjener*. Derefter tilbyder han at beværte alle med *lidt vand* til fodvaskning og en smule *brød*, mens de venter ved træet i Mamre.² Han pointerer, at det må være meningen, og bagefter kan de rejse videre (v 5b).

Det udløser hektisk aktivitet. Abraham skyndte sig at få tilberedt et stort festmåltid (v 6-8). Sara får ordren *Skynd dig* at bage en stor portion brød,³ og igen løb han ud for at få en karl til at stege den allerbedste tyrekalv.⁴ Selv serverer han mælkeprodukter og kalv, mens han står hos dem som deres tjener, parat til at samtale.

De tre mænd spørger til Sara, som er inde i teltet (v 9). To af mændene er bipersoner, for hovedgæsten *han* (v 10, jf. v 3) lover at komme tilbage næste forår, når Sara har født en søn. Sara lytter dog ved teltåbningen og ler indvendigt af, at nedslidte kvinder i hendes alder skulle kunne få lyst til føde sønner (v 12). Det afsløres også, at den vigtigste gæst er Herren selv, der manifesterer sig i menneskelig skikkelse (v 1a, 13 og 14). Herren kender Saras inderste respons på det "latterlige" forslag, og viser sin underfulde magt (v 13-14).⁵ Herren afslører også stakkels bange Sara i at lyve (v 15).

Kommentar

Herrens løfte om en søns fødsel får nu en konkret tidsfæstelse (15,2-5; 17,15-16; 18,10,14; 21,2). Abraham havde selv grinet af dette løfte, og med et ordspil på det kaldte Gud sønnen for Isak (17,17 og 19). Nu gentager det sig med Sara. Løftet om at Herren næste år vil komme tilbage bruges i et citat om løftets børn (Rom 9,9). Den minder om at fastholde troen imod alle odds, og den giver kulturhistorisk baggrund for Ny Testamente.⁶

Maria lovpriser Gud for, at han har set til sin ringe tjener og har gjort store ting (Luk 1,48-49).

¹ Udeladelsen af personnavnet Abraham i den hebraiske tekst i **1 Mos 18,1a** kan indikere, at oplysningerne i 1 Mos 17,24-27 er en del af indledningen, fordi en ny fortælling i den hebraiske fortællestil normalt indeholder de nødvendige oplysninger om tid, sted, person og tema. Derfor nævnes Abrahams navn, at han er 99 år gammel, at Ismael er 13 år gammel, og at han har en omfattende husstand, før det nu også oplyses at temaet i det følgende er Herrens åbenbaring i Mamre. Desuden er det den omskårne Abraham, der bliver far til den lovede søn, Isak.

² Egetræerne ved Mamre spillede en stor rolle i Guds åbenbaring for Abraham (1 Mos 18,1 jf 13,18; 14,13. 5 Mos 11,30), og det gjorde egen ved Moreh også (12,6). Andre træer fandtes i Sikem (Dom 9,6.37) og Tabor (10,3). De tre mænd *hiššāfʿnū* 'støttede sig til' træet (1 Mos 18,4), men ofte gengivet med "hvilede ved", da de jo nok sidder med ryggen lænet op ad træet og slapper af. Abraham stod ved siden af mændene *under* træet (18,8).

³ Tre efa mel svarer til 30 liter før eksilet (#se **noten** til 2 Mos 16,16). Da mel vejer lidt mere 0,5 kg per liter, bruges omkring 15 kg. Det nævnes ikke om, og hvornår Saras brød serveres. Måske fik gæsterne det straks, hun var færdig, og må så vente på kød og mælk, eller også er hun stadig i gang med at bage,

men det kan også være, at servering af brød bare tages for givet.

⁴ Det mest sandsynlige er, at der er tale om helstegt kalv af bedste kvalitet og dermed formodentlig mere end 50 kg kød, der ikke kan gemmes i det varme klima, og det vil tage hen imod en halv dags tid at tilberede kalven. Mængden af brød og kød kan bedst forklares med størrelsen på Abrahams husstand på 318 personer (14,14). Det får betydning for, hvor lang tid mændenes ophold varer.

⁵ Formen *yippāle*² kommer fra et verbum, der bruges 73 gange. Det kan have betydningen 'umulig' (5 Mos 30,11. 2 Sam 13,2. Job 42,2. Jer 32,17.27. Zak 8,6), men hyppigere har det betydningen 'underfuld' eller 'de underfulde' (2 Mos 3,20; 34,10. Jos 3,5. Dom 6,3). Meningen kan meget vel være, om noget overhovedet kan være for mirakuløst for Herren.

⁶ Det er en påmindelse om at fastholde troen trods manglende livskraft, en mands høje alder og en kvindes sterilitet (1 Mos 18,11. Rom 4,19. Heb 11,11-12). Den gamle Zakarias var også i tvivl (1 Mos 18,12. Luk 1,18), men intet er umuligt for Gud (Matt 19,26. Luk 1,37). Fodvaskning nævnes som en del af kulturen (18,4; 19,2; Luk 7,44. John 13,14). Teksten kan bruges til at se potentialet i gæstfrihed (Heb 13,2). Når Sara taler om *Min herre* viser det, at hun er underdanig i forhold til sin mand (1 Pet. 3,6).